

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาษาไทยมีความสำคัญต่อคนไทยมาก ทั่วโลกที่คนไทยยังใช้ภาษาไทยสื่อสารกัน อยู่แล้ว ครานั้นการศึกษาภาษาไทยก็มีความจำเป็นอยู่ ดังที่คุญฉวีพร ชำนิโรศานต์¹ กล่าวว่า "...การสื่อความคิด ไม่ว่าจะโดยการพูดการเขียนย่อมใช้ภาษาเป็นเครื่องมือ" การใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการสื่อความคิดนั้นมีปัญหามาก เนื่องจากภาษาไทย เป็นภาษาที่มีชีวิต จึงมีการเปลี่ยนแปลงในคำและสำนวนภาษาอยู่เสมอ²

การเปลี่ยนแปลงนี้เองทำให้เกิดปัญหาในการใช้ภาษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน สังคมปัจจุบัน เป็นที่หนักใจของครูภาษาไทยทั่วไปและผู้ที่ตระหนักในหน้าที่โดยชอบธรรมใน ฐานะเจ้าของภาษา นักภาษาไทยบางท่านปรารถนาถึงปัญหานี้ด้วยความห่วงใยยิ่ง เช่น เปลื้อง ณ นคร³ กล่าวว่า "บัดนี้ข้าพเจ้ารู้สึกว่าจะถึงเวลาที่เราจะช่วยกันพิจารณาว่า ภาษาไทยของเราขณะนี้ตกอยู่ในภาวะอย่างไร เพราะตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2516 เป็นต้นมา บ้านเมืองเราได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างน่าพิศวง ภาษาไทยของเราก็เปลี่ยนแปลง ขยับขยายตัวอย่างชอบกล จนถึงขนาดกล่าวได้ว่า พุคภาษาไทยไม่ค่อยจะเข้าใจกันเสียแล้ว"

¹คุญฉวีพร ชำนิโรศานต์, "ปัญหาการใช้ภาษาไทย," กรอง ภาษาและ วรรณกรรม (ชุมนุมวิชาการอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516) หน้า 34.

²เรื่องเดียวกัน, หน้า 35.

³เปลื้อง ณ นคร, "ความผันผวนของภาษาไทย," เอกสารอันคืบที่ 4 ชุมนุม ภาษาไทยของคุรุสภา แสวงปรากฏา ณ คุรุสัมนาการ เมื่อ 30 สิงหาคม 2518, หน้า 11..

ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมหลังเหตุการณ์วันที่ 14 ตุลาคม 2516 มีผลต่อการ
ใช้ภาษามาก ประชาชนตื่นตัวกับการดำเนินชีวิตตามระบอบประชาธิปไตยได้มีการใช้
เสรีภาพทางการเขียนและการพูดมากขึ้น นักเรียนนักศึกษาที่มีบทบาทต่อสังคมซึ่งแสดงออก
ทั้งโดยการเขียนและการพูด การใช้ภาษาโดยทั่วไปจึงเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัด
เปลื้อง ณ นคร⁴ กล่าวอีกคนหนึ่งว่า "...นักการเมืองหรือกลุ่มการเมืองได้
ใช้พลังของภาษาเป็นเครื่องชักจูงใจ ทำให้คนคิดคล้อยตามโดยไม่ต้องพิจารณาให้
ลึกซึ้ง..."

การกระทำของนักการเมืองหรือกลุ่มการเมืองดังกล่าว มีอิทธิพลต่อการใช้ภาษา
ของนักเรียนไม่น้อย นักเรียนอาจจะจดจำภาษาที่ไม่ถูกต้องและนำไปใช้ จึงเป็นหน้าที่
ของครูที่ควรจะต้องเอาใจใส่เรื่องนี้เป็นพิเศษ

การเปลี่ยนแปลงทางด้านการใช้ภาษาเข้าลักษณะที่ คุณัญญา ชำนิโรคสานต์⁵
กล่าวไว้ว่า "...การเปลี่ยนแปลงนั้น อาจจะทำให้ภาษาเจริญงอกงาม หรือทำให้ภาษา
งอกเป็นมะเร็ง อย่างที่เรียกว่า ภาษาเสื่อม ภาษาวิบัติได้..."

ข้อความนี้ชี้ให้เห็นว่า ความเปลี่ยนแปลงนั้นมีทั้งความเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีและ
ไม่ดี การเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีนั้นไม่เป็นปัญหา การเปลี่ยนแปลงในทางที่ไม่ดีต่างหาก
ที่ครูภาษาไทยน่าจะสนใจ เพื่อหาทางแก้และป้องกันดังที่ สิทธา พิณจภูวกล⁶ กล่าวว่า
"...การเปลี่ยนแปลงในทางไม่ดีของภาษา ย่อมมีทางควบคุมได้ควรยึดถือสิ่งที่ตั้งงามไว้
ไม่ว่าสิ่งนั้นจะเก่าหรือใหม่ ถ้าเจ้าของภาษาไม่ยึดถือห่วงรักษาภาษาเก่าที่ตั้งงามไว้ ก็
จะทำให้คนรุ่นหลังไม่เข้าใจวรรณคดีที่มีคุณค่าของชาติ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามความ

⁴ เปลื้อง ณ นคร, เรื่องเดียวกัน, หน้า 29.

⁵ คุณัญญา ชำนิโรคสานต์, เรื่องเดิม, หน้า 78.

⁶ สิทธา พิณจภูวกล, "สำนวนโวหาร มโนภาพและภาพพจน์," การเขียน
(กรุงเทพมหานคร: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2516) หน้า 160.

เจริญของสังคมนั้น เป็นสิ่งจำเป็นจะต้องเข้าใจและยอมรับ แต่ถ้าการเปลี่ยนแปลงนี้ เกิดจากการปล่อยปละละเลย และความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ก็ย่อมต้องถูกห้ามปรามและควบคุมไว้ ความเปลี่ยนแปลงของภาษาที่เกิดจากความรู้เท่าไม่ถึงการณ์นั้น เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นน้อยที่สุดในสังคม..."

เปลื้อง ฅ นคร⁷ ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า "...ถ้าจะตอบตามหลักของนักเสรีนิยมทางภาษา ก็ว่า ทุกคนมีเสรีที่จะใช้ภาษาตามที่อยากจะใช้ ใครจะพูดจะเขียนโดยใช้ภาษาอย่างไรก็ปล่อยเขาไป ชีวิตเป็นของเขาเอง ค่อยไปก็จะมีมารับรองกันเองว่าอะไรเป็นภาษาที่ดี อะไรเป็นภาษาที่ไม่ดี แต่ในส่วนฝ่ายที่นิยมระเบียบวินัยทางภาษาก็เห็นว่าภาษาต้องมีกฎเกณฑ์เช่นเดียวกับตัวบทกฎหมายบ้านเมือง..."

ที่กล่าวมานี้ล้วนเป็นปัญหาการใช้ภาษาไทยโดยตรงทั้งสิ้น นอกจากนี้แล้วยังมีปัญหาทางอ้อม อันได้แก่ปัญหาค้นการเรียนการสอน ซึ่งนักการศึกษาหลายท่าน เช่น บุญนำ บุญเสสรุ⁸ ได้ให้ข้อสังเกตอย่างน่าฟังว่า "...ลักษณะของวิชาภาษาไทยนั้นต่างกับวิชาอื่น ๆ ในหลักสูตร เพราะไม่เน้นเนื้อหา (content) เท่าใดนัก แต่มุ่งฝึกทักษะ (skill) และเจตคติ (attitude)..."

ข้อสังเกตนี้ทำให้ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญของการฝึกทักษะทางภาษายิ่งขึ้น และช่วยให้มองเห็นปัญหาการใช้ภาษาของนักเรียนแจ่มชัดขึ้น เนื่องจากผู้วิจัยสนใจเรื่องการสอนทักษะอยู่มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะการเขียน

ระปะนีย์ นาคกรทรพ⁹ กล่าวว่า "การมีหลักภาษาไทยเป็นความจำเป็นอย่างยิ่ง หากขาดหลักภาษาไทยเสียแล้วก็เท่ากับขาด "บรรทัดฐาน" ของภาษา จะเป็นเหตุให้การใช้ภาษามกพรอง ผิดพลาดและไขว้เขว นานไปจะทำให้ภาษาเสื่อมสลายไปได้"

⁷ เปลื้อง ฅ นคร, เรื่องเดิม, หน้า 39.

⁸ บุญนำ บุญเสสรุ, "การสอนภาษาไทยในห้องสมุด," เอกสารประกอบการอบรมครูภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา จัดขึ้น ณ กรุงเทพมหานคร เมื่อเดือนพฤษภาคม 2518, หน้า 1.

⁹ ระปะนีย์ นาคกรทรพ, "การสอนหลักภาษาไทย," คู่มือครูวิชาภาษาไทย (พระนคร : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2512), หน้า 5.

นอกจากนี้แล้ว เปลื้อง ๓ นคร¹⁰ ก็มีส่วนช่วยผู้ผู้วิจัยคิดทำวิจัยเรื่องนี้ จากการอ่านข้อสรุปความมุ่งหมายการสอนภาษาไทยในหลักสูตรประถมศึกษาข้อหนึ่งว่า "...การเรียนภาษาไทยจึงต้องให้เรียนโดยเน้นความสัมฤทธิ์ผลของทักษะ การเข้าใจภาษา คือ การฟัง การอ่าน ทักษะการใช้ภาษา คือ การพูด การเขียน จนสามารถใช้เป็นสื่อความคิดความเข้าใจ แสวงหาความรู้ และมีเหตุผล เพื่อนำไปใช้ในชีวิตรประจำวัน อันจะนำไปสู่ชีวิตที่ผาสุกในสังคมตามระบอบประชาธิปไตย"

เปลื้อง ๓ นคร ยังกล่าวต่อไปว่า ความมุ่งหมายข้อนี้มีความสำคัญจริง ๆ ควรเป็นความมุ่งหมายแห่งการเรียนภาษาทุกระดับ และทิ้งท้ายคำถามท้าทายครูภาษาไทยว่า "...แต่ข้าพเจ้ายังห่วงอยู่ว่า ครูจะสอนให้ไต่ตามความมุ่งหมายนี้ด้วยวิธีใด"

เมื่อได้ศึกษาแนวคิดของท่านผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวแล้ว ผู้วิจัยเกิดความคิดว่าครูภาษาไทยควรค้นคว้าหาวิธีการใหม่ ๆ มาใช้ในการสอน เพื่อรักษา "บรรทัดฐาน" ของภาษาไทยไว้ เพราะถ้าจะเปรียบหลักภาษาเป็นทฤษฎี การใช้ภาษาก็เป็นการปฏิบัติเพื่อให้สอดคล้องกับทฤษฎี การฝึกทักษะการเขียนก็เป็นวิธีหนึ่งซึ่งมีส่วนช่วยให้การใช้ภาษาถูกต้องตามบรรทัดฐาน ช่วยขจัดข้อบกพร่องทางการใช้ภาษา ป้องกันความเข้าใจผิดพลาดไขว้เขว อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากสภาพสังคมปัจจุบัน บุคคลไม่ค่อยจะสนใจ หรือมีเวลาพิถีพิถันกับการใช้ถ้อยคำมากนัก สื่อมวลชนต่าง ๆ ก็ชอบใช้ภาษาที่ไม่ถูกต้องอยู่เสมอ ฉะนั้นโอกาสที่นักเรียนจะรับภาษาผิด ๆ มาใช้ก็มีมาก ผู้วิจัยจึงคิดจะคึงนักเรียนให้หันมาสนใจกับ "บรรทัดฐาน" ทางภาษา โดยวิธีรวบรวมแนวคิดใหม่ ให้ประสมกลมกลืนกับบรรทัดฐานการใช้ภาษา เพื่อความออรอดของภาษาไทย ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และยังมีแนวโน้มจะเปลี่ยนแปลงไปเรื่อย ๆ

ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้อย่างกว้าง ๆ ว่า จะสร้างไว้ซึ่งความเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี และชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจผลเสียของความบกพร่องทางการใช้ภาษา โดยแนะให้

¹⁰ เปลื้อง ๓ นคร, เรื่องเดิม, หน้า 35.

พิจารณาค้วยเหตุและผล ทั้งช่วยลดช่องว่างระหว่างเยาวชนกับครูภาษาไทยให้แคบเข้าโดย
การสร้างแบบจำลองการสอน (teaching model) เรื่อง "การสอนทักษะการใช้คำ
สัญลักษณ์ในการเขียนความเรียงแก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย" (Teaching of
Symbolic Words Usage Skill in Writing for Upper Secondary
Students)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากลวิธีการสอนเขียนโดยการใช้คำสัญลักษณ์
2. เพื่อสร้างแบบจำลองการสอน (Teaching model) เรื่องทักษะการเขียน
โดยใช้สัญลักษณ์ขึ้น
3. เพื่อทดลองใช้แบบจำลองการสอนเขียนกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

สมมติฐานของการวิจัย

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่เลือกเรียนทางสายวิชาวิทยาศาสตร์จะ
สามารถเขียนความเรียงโดยใช้คำสัญลักษณ์ได้ เมื่อเรียนวิธีเขียนตามแบบจำลองการสอน
ที่สร้างขึ้นจนแล้ว
2. นักเรียนที่ได้เรียนวิธีเขียนความเรียงตามแบบจำลองการสอนที่สร้างขึ้นแล้ว
จะเขียนไ้ดีกว่าขณะที่ยังไม่ได้เรียน นั่นคือคะแนนการทดสอบหลังทดลองสอนแล้ว (Post-
test) ของนักเรียนจะดีกว่าคะแนนก่อนทดลองสอน (Pre-test)

ขอบเขตของการวิจัย

1. ตัวอย่างประชากรที่นำมาวิจัยนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย(ม.ศ. 4 แผนกวิทยาศาสตร์ (เดิม) โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย จำนวน 90 คน คือ ม.ศ. 4/5 และ ม.ศ. 4/6
2. การสุ่มตัวอย่างในการวิจัย ทางโรงเรียนเป็นผู้จัดให้เอง จึงไม่มีโอกาสแยกศึกษา นักเรียนแผนกวิทยาศาสตร์และแผนกศิลปะ

ความจำกัดของการวิจัย

การวิจัยนี้อาจจะไม่ได้ผลสมบูรณ์ตามความคาดหวังเพราะ

1. ตัวอย่างประชากร เป็นนักเรียนในโรงเรียนที่มีชื่อเสียง นักเรียนได้ชื่อว่าเป็นผู้มีความสามารถสูง ผลการวิจัยจึงออกมาค่อนข้างดี
2. แบบจำลองการสอนแต่ละหน่วย กำหนดให้ใช้ 1-3 ชั่วโมง เวลาทดลองสอนใช้เวลาเพียงหน่วยละ 1 ชั่วโมงเท่านั้น และใน 1 ชั่วโมงนั้นได้สอนเพียงประมาณ 40 นาที เท่านั้น เพราะอาจารย์ชั่วโมงก่อนปล่อยช้า และนักเรียนเข้าห้องเรียนช้า
3. การทดสอบหลังทดลองสอน (Post-test) มีปัญหา เพราะนักเรียนมาสอบไม่พร้อมกัน ผู้วิจัยไม่มีทางเลือก จึงยอมให้สอบเป็นหลายชุด เนื่องจากนักเรียนหลายคนไม่ยอมมาทดสอบตามนัด เพราะถือว่าไม่มีผลต่อการสอบโดยตรง
4. สถานที่ในการทดสอบหลังทดลองสอน (Post-test) จำเป็นต้องใช้โรงอาหาร เพราะห้องเรียนใช้เป็นที่สอบได้ ม.ศ.5 มีเสียงรบกวน ทำให้นักเรียนขาดสมาธิ อาจจะมีผลต่อการเขียนของนักเรียนไม่มากนัก

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

1. สามารถนำแบบจำลองการสอนฉบับที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปใช้สอนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายได้

2. อาจใช้เป็นคู่มือสำหรับครูผู้สอนทักษะการเขียน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายได้
3. แบบจำลองการสอนที่สร้างขึ้น จะเป็นแนวทางที่ครูภาษาไทยจะสร้างสำหรับทักษะอื่นต่อไป ทั้งนี้เชื่อว่าจะทำให้นักเรียนได้มีโอกาสใช้ความคิดสร้างสรรค์ และมีเสรีภาพในการเขียนมากขึ้น

ขอทกลง เบื้องต้น

ผู้วิจัยมีขอทกลง เบื้องต้นดังนี้

1. แบบจำลองการสอนที่สร้างขึ้นเชื่อถือได้
2. แบบจำลองการสอนที่สร้างขึ้นมีคุณภาพไ้มาตรฐาน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย *

1. "สัญลักษณ์" (Symbol) คือสิ่งที่นำมาใช้ประกอบการพูดหรือการเขียน เพื่ออธิบายให้ผู้ฟังหรือผู้อ่านเข้าใจ เรื่องนั้นได้ตรงความมุ่งหมายของผู้พูดหรือผู้เขียน โดยไม่ต้องอธิบายอย่างยืดยาว สิ่งที่ใช้เป็นสัญลักษณ์นั้นต้องเป็นสิ่งที่ เป็นรูปธรรม เช่น คน สัตว์ สิ่งของ ฯลฯ เป็นต้น

เราอาจจะกล่าวอย่างง่าย ๆ ได้ว่า การนำสัญลักษณ์มาใช้ในการเขียนนั้น เป็นการกล่าวถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้เข้าใจง่าย เข้า โดยใช้รูปธรรมแทนนามธรรม ใช้คำสั้นแทนคำยาว ใช้ค่าง่ายแทนคำยาก รูปธรรมดังกล่าวผู้เขียนอาจจะนำสัญลักษณ์ที่รู้จักกันแพร่หลายแล้วมาใช้ หรือจะกำหนดขึ้นเองก็ได้

2. "คำสัญลักษณ์" (Symbolic word) คือสัญลักษณ์นั่นเอง ผู้วิจัยเลือกใช้คำนี้แทน เพื่อป้องกันความสับสน เนื่องจากคำว่าสัญลักษณ์ (symbol) มีความหมายกว้างมาก "คำสัญลักษณ์" มีข้อจำกัดอยู่ในตัวแล้ว "ทองเป็นคำได้แก่คำเรียกชื่อของรูปธรรมที่ใช้เป็นสัญลักษณ์เท่านั้น ไม่รวมถึงรูปภาพ เครื่องหมาย และคำพังเพยสุภาษิต

3. "ทักษะการใช้คำสัญลักษณ์" หมายถึงความสามารถในการใช้คำสัญลักษณ์ ซึ่งอาจจะแสดงออกมาโดยการฟัง พูด อ่าน เขียน ให้สัมพันธ์กัน แต่เน้นทักษะการเขียนมากที่สุด

4. "ความเรียง" คือ การเรียบเรียงความคิดออกมาเป็นข้อความที่ใช้ภาษาถูกต้องสละสลวย

5. "นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย" หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามหลักสูตรใหม่ ปีการศึกษา 2518

6. "แบบจำลองการสอน" (Teaching model) หมายถึงเอกสารซึ่งอาจใช้เป็นคู่มือครูได้ มีลักษณะคล้ายโครงการสอน แต่ให้รายละเอียดมากกว่า มีทั้งเนื้อหา วิธีสอน อุปกรณ์การสอน แหล่งวิทยาการ กิจกรรมเสนอแนะ ฯลฯ

7. "แบบทดสอบ" หมายถึงแบบทดสอบความรู้เรื่องคำสัญลักษณ์ และวิธีเขียนโดยใช้คำสัญลักษณ์ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น มี 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 ทดสอบความรู้เกี่ยวกับคำสัญลักษณ์โดยทั่วไป เป็นข้อสอบแบบปรนัย มี 2 ข้อใหญ่

ตอนที่ 2 ทดสอบความสามารถในการเขียนโดยใช้คำสัญลักษณ์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย